

Datum

2021-04-09

Adress

August Palms Plats 1

Diarienummer

STK-2021-68

Yttrande

Till

Justitiedepartementet

Remiss från Justitiedepartementet - Krav på kunskaper i svenska och samhällskunskap för svenskt medborgarskap (SOU 2021:2)

Ju2021/00115

Sammanfattning

Kommunstyrelsen ser att i de fall föreslagna krav leder till ökad kunskap i svenska och om samhället i stort kan det få positiva effekter för både individerna och för kommunen, men strukturer som möjliggör kunskapsinhämtning och kompenserande insatser för dem med sämre förutsättningar behövs. Jämlikhetsperspektivet behöver dock utifrån flera aspekter ytterligare beaktas. Kommunstyrelsen ser risker med att föreslagna krav, samt den kostnad som föreslås för provet, drabbar redan utsatta grupper i samhället och därmed inte ger en jämlik möjlighet till medborgarskap. Föreslagna stödjande åtgärder riktade till kvinnor behöver specificeras utifrån innehåll och ansvar, planeras för och ges resurser för att kvinnor ska ges samma förutsättningar som män att beviljas medborgarskap. Det behöver säkerställas att barn och föräldrar inte skiljs åt och att familjer inte splittras genom olika uppehållsrättslig status. Vid ökade kostnader för kommunerna krävs full kostnadsäckning. Kommunstyrelsen vill särskilt framhålla behovet av en fördjupad bedömning och beräkning av kostnadsförändringarna samt en finansieringsmodell gällande förväntat ökat utbildningsbehov i svenska för invandrare (sfi) och samhällsorienterande kurser. Det är också viktigt att ökade kostnader för medborgarskap inte ger ökade kostnader inom kommunens försörjningsstöd eller att sådana kostnader fullt ut kompenseras av staten.

Yttrande

Utredningens förslag berör kommunens verksamheter direkt i de förslag som kan leda till ökad efterfrågan på sfi och andra utbildningar inom vuxenutbildningen, men även indirekt då kommunens verksamheter kan komma i kontakt med personer som berörs av nya regler med språk- och samhällskunskapskrav för medborgarskap. Likt i Malmö stads yttrande gällande krav för permanenta uppehållstillstånd (SOU 2020:54), ser kommunstyrelsen att i de fall föreslagna krav leder till ökad kunskap i svenska och om samhället i stort kan det få positiva effekter för både individerna och för kommunen. Det krävs dock strukturer som möjlig-

gör kunskapsinhämtningen och därtill kompenserande stöd och insatser för dem med sämre förutsättningar. Innebär detta ökade kostnader för kommunerna krävs full kostnadstäckning.

Inom utredningen görs bedömningen att förslagen kan bidra till att den som har en hög motivation att bli svensk medborgare får större framgång på arbetsmarknaden. Samtidigt lyfts att högre krav på språkkunskaper kan leda till exkludering och diskriminering, i synnerhet av kvinnor, äldre och grupper med låg eller ingen utbildningsbakgrund, vilket riskerar att leda till segregation i stället för till integration. Kommunstyrelsen delar denna bedömning och ser risker med att dessa krav samt den kostnad som föreslås för provet drabbar redan utsatta grupper i samhället och därmed inte ger en jämlik möjlighet till medborgarskap. Jämlikhetsperspektivet behöver ytterligare beaktas.

Därutöver, likt vad som lyfts inom ramen för utredningen, ser kommunstyrelsen en risk att föreslagna krav på medborgarskap kan få konsekvenser utifrån ett jämställdhetsperspektiv, med nackdel för kvinnor. Det är av yttersta vikt att de stöttande åtgärder riktade till kvinnor, som utredningen tar upp, specificeras utifrån innehåll och ansvar, planeras för och resurs-sätts för att kvinnor ska ges samma förutsättningar som män att beviljas medborgarskap.

Förslagen inom utredningen kan medföra att olika familjemedlemmar har olika uppehållsrättslig status, det är utifrån detta perspektiv särskilt viktigt att säkerställa att barn och föräldrar inte skiljs åt och att familjer inte splittras genom olika uppehållsrättslig status.

Kommunstyrelsen har därutöver följande, mer specifika synpunkter, och kommentarer på kommitténs förslag:

Medborgarskapsprovet

För att ge individer en sammanhängande process och skapa en röd tråd i systemet för mottagande personer som migrerat från utlandet till Sverige är det viktigt att innehållet i den bok som ska kopplas till provet och provet i sig hänger samman med andra insatser. Särskilt den information som ges inom ramen för: (1) Migrationsverkets uppdrag av obligatorisk samhällskunskap för asylsökande, (2) kommunernas samhällsorientering till nyanlända och (3) eventuella kunskapskrav för att få permanent uppehållstillstånd enligt förslag i SOU 2020:54.

Att provet beläggs med en avgift kan medföra ojämlika möjligheter att förvärva medborgarskap. Avgifterna som föreslås kan för den enskilde innebära en betydande kostnad, särskilt för den med låg inkomst, den som står långt från den svenska arbetsmarknaden och för den som behöver göra provet, eller delar av provet, flera gånger. Ett perspektiv som även lyfts inom utredningen. Kommunstyrelsen efterfrågar därför en fördjupad analys av vad detta innebär för jämlikheten att beviljas medborgarskap och om föreslagna avgifter är rimliga utifrån detta perspektiv. Det är dock positivt att statslösa, flyktingar och personer med resedokument från svensk myndighet undantas från denna avgift.

Det är viktigt att ökade kostnader för medborgarskap inte ger ökade kostnader inom kommunens försörjningsstöd eller att sådana kostnader fullt ut kompenseras av staten. Även om det inte finns prejudicerande domar som gett enskild individ rätt till försörjningsstöd för av-

gift i samband med ansökan eller anmälan om medborgarskap omnämns kostnader för medborgarskap i Socialstyrelsens handbok för ekonomiskt bistånd¹. I avsnittet om *Avgifter för kommunal service, ansöknings- och förmedlingsavgifter* nämns att inte kunna nyttja sina medborgerska rättigheter kan vara skäl att bevilja bistånd till avgift för exempelvis medborgarskapsprövning. Det finns behov av tydliggörande; är medborgarskap att beakta som skälig levnadsnivå för personer som bor och vistas i landet permanent och ska en provavgift för att kunna uppnå krav för medborgarskap kunna beviljas inom ramen för försörjningsstödet.

8. Andra sätt att visa kunskaper i svenska och samhällskunskap än genom medborgarskapsprov

Kommunernas kostnader för att anordna svenska för invandrare bedöms öka med utredningens förslag då antalet deltagare i kommunal vuxenutbildning i sfi kan komma att öka. Malmö stad har tidigare, i yttrande till *En långsiktig hållbar migrationspolitik (SOU 2020:54)*, efterfrågat en komplettering med en bedömning och beräkning av kostnadsförändringarna samt en finansieringsmodell. Detta gäller även för denna remiss då den kostnadsuppskattning som görs inom ramen för utredningen enbart gäller sfi och inte är tillräcklig.

Kommunstyrelsen tycker det är positivt att utredningen landat i att ansvaret för medborgarskapsprovet lagts på statliga aktörer, istället för exempelvis kommuner, utifrån ett jämlikhetsperspektiv och förbättrad styrning. Det finns dock en risk att det ökade intresset för sfi och samhällsorienterade kurser i kommunens regi har underskattats inom ramen för utredningen, särskilt med tanke på att medborgarskapsprovet är förlagt med en avgift och att någon sådan avgift inte tas ut inom den kommunala vuxenutbildningen. Det är viktigt att kommunerna får full kostnadstäckning för eventuella ökade utgifter. Förslagen kan också innebära att enskilda lärare får en orimlig roll i avgörandet av personers möjligheter till medborgarskap, vilket behöver beaktas.

Kommunstyrelsen vill framhålla behovet av en fördjupad bedömning och beräkning av kostnadsförändringarna samt en finansieringsmodell gällande förväntat ökat utbildningsbehov i svenska för invandrare (sfi) och samhällsorienterade kurser.

9. Dispens från kravet på kunskaper i svenska och samhällskunskap

Kommunstyrelsen bedömer det som positivt att det i utredningens förslag finns möjlighet till dispens från kraven för medborgarskap utifrån bland annat funktionsnedsättning, men begreppet ”andra personliga förhållanden” lämnar utrymme för tydliggöranden.

Ordförande

.....
Katrín Stjernfeldt Jammeh
.....

Sekreterare

.....
Anna-Lena Alnerud
.....

¹ Socialstyrelsen 2013, *Ekonomiskt bistånd – Handbok för socialtjänsten*

Emma-Lina Johansson (V) reserverar sig mot beslutet och lämnar in en skriftlig reservation.

Stefana Hoti (MP) reserverar sig mot beslutet och lämnar in en skriftlig reservation.

Magnus Olsson (SD) och Anders Olin (SD) reserverar sig mot beslutet och lämnar in en skriftlig reservation.

Roko Kursar (L) lämnar in ett särskilt yttrande.

Torbjörn Tegnhammar (M), Håkan Fäldt (M) och Helena Nanne (M) lämnar in ett särskilt yttrande.

Anton Sauer (C) lämnar in ett särskilt yttrande.

Datum

2021-03-21

Vår referens

Sandra Lundberg

Utvecklingssekreterare

sandra.lundberg@malmö.se

Tjänsteskrivelse

Remiss från Justitiedepartementet - Krav på kunskaper i svenska och samhällskunskap för svenskt medborgarskap (SOU 2021:2) STK-2021-68

Sammanfattning

Malmö stad har av Justitiedepartementet getts möjlighet att lämna synpunkter på betänkandet *Krav på kunskaper i svenska och samhällskunskap för svenskt medborgarskap* (SOU 2021:2). I slutbetänkandet föreslås att det ska införas krav på kunskaper i svenska och samhällskunskap för att få svenskt medborgarskap. Kunskaperna föreslås kunna visas på olika sätt, bland annat genom godkänt resultat på ett särskilt framtaget medborgarskapsprov. Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden har yttrat sig i ärendet och nämndens synpunkter tillsammans med stadskontorets analys ligger till grund för förslag till yttrande.

Förslag till beslut

Kommunstyrelsens arbetsutskott föreslår kommunstyrelsen besluta

1. Kommunstyrelsen godkänner förslag till yttrande och skickar yttrandet till Justitiedepartementet.

Beslutsunderlag

- Remiss från Justitiedepartementet - Krav på kunskaper i svenska och samhällskunskap för svenskt medborgarskap (SOU 2021:2)
- Krav på kunskaper i svenska och samhällskunskap för svenskt medborgarskap (SOU 2021:2)
- G-Tjänsteskrivelse KSAU 210329 Remiss från Justitiedepartementet - Krav på kunskaper i svenska och samhällskunskap för svenskt medborgarskap
- Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden beslut 210305 § 34 med Särskilt yttrande (MP), (L) och SD)
- Remissvar från gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden
- Förslag till yttrande

Beslutsplanering

Kommunstyrelsens arbetsutskott 2021-03-29

Kommunstyrelsen 2021-04-07

Beslutet skickas till

Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden

Ärendet

I Justitiedepartementets remiss av slutbetänkandet *Krav på kunskaper i svenska och samhällskunskap för svenskt medborgarskap* (SOU 2021:2) föreslås att det ska införas krav på kunskaper i svenska och samhällskunskap för att beviljas svenskt medborgarskap. Förslagen syftar till att stärka medborgarskapets status och främja ett inkluderande samhälle. Kunskaperna föreslås kunna visas på olika sätt, bland annat genom godkänt resultat på ett särskilt framtaget prov (medborgarskapsprovet). Förslagen föreslås träda i kraft den 1 januari 2025 och regleras i lagen (2001:82) om svenskt medborgarskap och en ny förordning: förordningen om medborgarskapsprov i svenska och samhällskunskap. Ärenden som inkommit till Migrationsverket eller länsstyrelsen före den 1 januari 2025 ska handläggas enligt äldre föreskrifter i lagen om svenskt medborgarskap. Äldre föreskrifter ska också gälla för överklagande av beslut som har meddelats före den 1 januari 2025 eller beslut i ärenden som har handlagts enligt äldre föreskrifter.

Slutbetänkandets innehåll och förslag

Slutbetänkandet inleds med, utöver författningsförslag och en beskrivning av utredningens uppdrag och arbete, en beskrivning av hur medborgarskap förvärvas, en historisk överblick över språk och samhällskunskapskrav samt hur utbildning i svenska och samhällskunskap ser ut idag. Därefter följer en överblick av vilka språk och samhällskunskapskrav som finns i andra länder och hur dessa är utformade. Utredningens konkreta förslag sammanfattas nedan enligt numrering i slutbetänkandet.

6. Ett krav på kunskaper i svenska och grundläggande samhällskunskap för förvärv av svenskt medborgarskap

Utredningen föreslår att det ska införas ett krav på kunskaper i svenska och grundläggande samhällskunskap i medborgarskapslagen, vilket ska grundas på samhörighet och gälla för den som fyllt 16 år, men inte 67 år och som vill få svenskt medborgarskap genom ansökan (naturalisation) eller genom anmälan. Kravet på kunskaper ska vara uppfyllt vid beslutstillfället. De bestämmelser som redan finns i 2–6 §§ medborgarskapslagen (exempelvis att barn till svenska medborgare som föds i ett annat land ges medborgarskap direkt) bedömer utredningen tar upp personer som inte ska omfattas av kravet på kunskaper. Därutöver föreslås att kunskapskravet inte heller ska gälla för statslösa födda i Sverige som är under 21 år eller för barn som är födda utomlands och som förvärvat medborgarskap genom anmälan enligt punkt 2 i ikraftträdande- och övergångsbestämmelserna till lagen (2014:481) om ändring i lagen (2001:82) om svenskt medborgarskap. Det ska inte heller gälla medborgare i de nordiska länderna som genom anmälan önskar förvärva svenskt medborgarskap och inte heller deras ogifta barn. I övrigt gäller kravet för ogifta barn över 16 år samt för den som vill återfå ett svenskt medborgarskap.

Medborgarskapsprovet (avsnitt 7, 11, 12 och 14 i betänkandet)

Utredningen föreslår att kunskaperna i svenska och samhällskunskap ska kunna visas genom godkänt resultat på ett särskilt framtaget prov i svenska och samhällskunskap för svenskt medborgarskap; medborgarskapsprovet. Utredningen föreslår också att provet ska konstrueras för exempelvis blinda och även kunna anpassas på andra sätt utifrån behov för den som har en funktionsnedsättning eller andra personliga förhållanden (exempelvis förlängd provtid, förstorad eller utskrivna text).

Medborgarskapsprovet ska genomföras digitalt och bestå av två delar; ett delprov i svenska och ett delprov i grundläggande samhällskunskap. Delprovet i svenska ska pröva läs- och hörförståelse samt muntlig och skriftlig färdighet och att det ska utformas på två nivåer; delarna för läs- och hörförståelse ska utformas på nivå motsvarande B1 och delarna för skriftlig och muntlig

färdighet ska utformas på A2-nivå¹. När det gäller delprovet för samhällskunskap föreslås flervalfrågor med tyngdpunkt på grundläggande kunskaper som man behöver för att leva och fungera i det svenska samhället med fokus på demokrati och den demokratiska processen. Provet föreslås utformas på svenska på en språklig nivå för läs- och hörförståelse som motsvarar GERS-nivå B1 och ska baseras på innehållet i en bok som ska tas fram särskilt för medborgarskapsprovet i samhällskunskap. Boken ska finnas tillgänglig för nedladdning från nätet på svenska och tio andra språk och omfatta följande områden: (1) Sveriges geografiska och geopolitiska förutsättningar. (2) Historiska händelser av betydelse för hur Sverige ser ut i dag (bondesamhälle, industrialisering, världskrig, efterkrigstid, tekniksamhälle och digitalisering). (3) Hur traditioner har betydelse och hur de har påverkat det svenska samhället. (4) Den svenska välfärdsstrukturen och dess finansiering. (5) Arbetsmarknad, arbetsliv och privatekonomi. (6) Klimatet och miljöns betydelse för våra livsvillkor och betydelsen av hållbar utveckling. (7) Integration och segregation. (8) Sveriges grundlag, det svenska rättssystemet och principer för rättssäkerhet. (9) Sveriges demokratiska och politiska organisation på lokal och nationell nivå. (10) Politiska val och partier i Sverige. Folkrörelser och allmän rösträtt. (11) Vad det innebär att vara en aktiv, ansvarstagande och delaktig medborgare. (12) Förtrogenhet med såväl jämlikhet och jämställdhet som med mänskliga rättigheter och demokratiska värden, principer och processer. (13) Förtrogenhet med världsreligioner och livsåskådningar och hur de har betydelse för människors identitet, grupptillhörighet och livsstil. (14) Övergripande kunskap om EU och andra viktigare internationella samarbeten.

Medborgarskapsprovet föreslås kunna göras regelbundet över året, men exakta datum ska beslutas av Universitets- och högskolerådet (UHR) i samråd med Skolverket och genomförande universitet och högskolor. En avgift föreslås på 2000 kronor för att göra provet i svenska och 500 kronor för provet i samhällskunskap. Avgiften tas ut per provdeltagare och provtillfälle. Den som är statslös och har fått flyktningförklaring eller resedokument från svensk myndighet föreslås dock inte behöva betala någon avgift. Utredningen bedömer vidare att anmälan till och betalning av anmälningsavgiften för medborgarskapsprovet bör ske via en webbportal. Där ska utöver anmälningsformulär finnas möjlighet att begära anpassning provet. Webbportalen bör också innehålla instruktioner om hur provet går till, exempel på hur provet ser ut och exempelfrågor. Ett godkänt resultat på medborgarskapsprovet föreslås gälla obegränsat i tiden och UHR ska besluta om resultatet. Provresultatet föreslås anges per provdel så att resultatet för svenska respektive samhällskunskap separeras. För provdelen i svenska föreslås dessutom att resultatet ska anges separat för varje förmåga och färdighet, vilket möjliggör för individen att göra om den eller de delar som hen tidigare inte klarat.

Medborgarskapsprov ska endast få genomföras av den vars identitet har fastställts och som kan visa upp en giltig och godtagbar identitetshandling. UHR ska kunna meddela ytterligare föreskrifter. Vid medborgarskapsprovet ska provdeltagaren skriftligen försäkra på heder och samvete att hen kommer att lämna svar utan att använda otillåtna hjälpmedel eller på annat sätt vilseleda vid provet. Vid fusk ska UHR kunna stänga av en deltagare från att göra provet under två år. Provdeltagare som inte följer bestämmelserna ska inte heller få något resultat på provet. Det ska vara möjligt att överklaga ej medgiven anpassning av medborgarskapsprovet, utestängning efter fusk och att inte få något resultat från provet. Ett beslut om underkänt resultat på provet ska inte kunna överklagas.

¹ Enligt den Gemensamma europeiska referensramen för språk: lärande, undervisning och bedömning (GERS)

Utredningen föreslår följande ansvarsfördelning vad gäller medborgarskapsprovet: UHR ska ha det övergripande ansvaret för medborgarskapsprovet och samordna de inblandade myndigheternas arbete och insatser. Skolverket ska ha ett samlat ansvar för och kontinuerligt utveckla medborgarskapsprovet och ta fram den särskilda bok som provet baseras på, kontinuerligt ta fram medborgarskapsprov i svenska och samhällskunskap, bedömningskriterier och rättningsinstruktioner samt rätta medborgarskapsprovet. Universitet och högskolor som omfattas av högskolelagen ska ansvara för att genomföra medborgarskapsprovet.

8. Andra sätt att visa kunskaper i svenska och samhällskunskap än genom medborgarskapsprov

Utredningen föreslår att det, utöver godkänt resultat på medborgarskapsprovet, ska finnas andra sätt att beviljas ett medborgarskap. Bland annat föreslås att godkänt betyg från svenska för invandrare (sfi) i kurs D, godkänt betyg i svenska eller svenska som andraspråk från grundskolans årskurs 9 eller en kurs i någon av dessa ämnen från gymnasieskolan eller komvux på grundläggande eller gymnasial nivå kunna användas för att visa kunskaper i svenska. Även godkänt resultat på Tisustestet² föreslås godtas som bevis på kunskaper i svenska. Den som har godkänt avgångsbetyg i danska, norska eller svenska från en nordisk grundskola eller ett nordiskt gymnasium ska också anses ha de kunskaper i svenska som behövs för att kunna få svenskt medborgarskap. Kunskaper i samhällskunskap föreslås kunna visas bland annat genom godkänt betyg i samhällskunskap från grundskolans årskurs 9 eller en kurs i samhällskunskap från gymnasiet eller komvux på grundläggande eller gymnasial nivå. Även godkänt betyg från en kurs i samhällsorienterande ämnen från komvux på grundläggande nivå föreslås godtas som bevis på kunskaper i samhällskunskap.

9. Dispens från kravet på kunskaper i svenska och samhällskunskap

Om det finns särskilda skäl föreslår utredningen att personer som inte rimligen kan förväntas visa kunskaper i svenska och samhällskunskap ska kunna få dispens från kraven för medborgarskap. Begreppet särskilda skäl föreslås omfatta väsentliga funktionsnedsättningar eller andra personliga förhållanden. För att dispens ska ges behöver de särskilda skälen ha sådan påverkan, omfattning och varaktighet att det inte är rimligt att kräva att individen visar sina kunskaper. Bedömningen av särskilda skäl för dispens föreslås göras i samband med handläggningen av en anmälan eller ansökan om medborgarskap.

10. Handläggning av kravet på kunskaper

Utredningen bedömer att prövningen av om kravet på kunskaper i svenska och samhällskunskap är uppfyllt eller om det finns särskilda skäl för att ge dispens ska göras inom ramen för handläggningen av en ansökan eller anmälan om svenskt medborgarskap hos Migrationsverket. Ett avslag på en ansökan eller anmälan om svenskt medborgarskap på grund av att kravet på kunskaper i svenska och samhällskunskap inte är uppfyllt ska kunna överklagas.

16. Konsekvensanalys

Utredningens förslag bedöms få konsekvenser i form av kostnader för staten, uppskattningsvis totalt 400 miljoner kronor för perioden 2021–2028. Migrationsverket, Skolverket, UHR samt universitet och högskolor berörs av ökade kostnader och bör ges ökade anslag. Utgifterna föreslås finansieras genom provavgifter och att medel tillförs utgiftsområdena Migration (8) och Utbildning (16).

² Test i svenska för universitets- och högskolestudier

Kommunernas kostnader för att anordna svenska för invandrare bedöms öka med utredningens förslag och föreslås finansieras genom anslag. Antalet deltagare i kommunal vuxenutbildning i sfi kan komma att öka; både då vissa behöver lära sig svenska för kunna klara provet och att vissa vill klara sfi-kurs D istället för att göra medborgarskapsprovets svenskadel. I betänkandet görs en uppskattning av kostnader utifrån personer med godkänt betyg i sfi C som beviljats medborgarskap under 2019. Beräkningen grundar sig på en genomsnittlig utbildningskostnad per studerande och termin om 21 500 kronor. Om antalet personer som fortsätter att studera upp till kurs D i sfi ökar med 1 000 per år skulle kommunernas kostnader öka med drygt 20 miljoner kronor. Dock lyfter utredningen att antalet personer som läser sfi sannolikt kommer att minska kommande år då invandringen till Sverige minskat väsentligt sedan år 2016. Det är därför möjligt att kostnaderna för kommunerna inte ökar utan förblir desamma eller kanske till och med minskar. Intresset för någon av de kurser inom den kommunal vuxenutbildningen som kan användas som bevis på kunskaper i samhällskunskap (punkt 8) kan komma att öka något, exempelvis den grundläggande kursen i samhällsorienterande ämnen. Att komvux inte är avgiftsbelagt, som medborgarskapsprovet, kan också ha viss påverkan. Utredningen bedömer dock att antalet personer som vill genomgå en kurs på komvux i stället för att göra medborgarskapsprovet är försumbart och lämnar därför inget förslag i denna del.

Utredningen bedömer att den samhällsekonomiska vinsten till följd av att fler kommuninvånare förbättrar sina kunskaper i svenska och samhällskunskap inte går att uppskatta, men säger samtidigt att positiva indirekta effekter kan uppkomma för såväl kommunen som för staten och andra.

Utredningen bedömer att förslagen respekterar de konventionsåtaganden och internationella avtal som Sverige har att följa och vara väl avvägda eller ha liten eller ingen påverkan på enskilda. Konsekvenser för den enskilda som dock lyfts är; (1) den tid som en individ avsätter för att genomföra medborgarskapsprovet bedöms ge upphov till vissa samhällsekonomiska kostnader, (2) att provet kostar pengar kan för den enskilde vara en betydande kostnad, särskilt för den med låg inkomst, den som står långt från den svenska arbetsmarknaden och för den som behöver göra provet, eller delar av provet, flera gånger. Den tid som en individ lägger på att förbereda sig inför provet eller lägger på att genomgå en kurs på komvux bedöms inte utgöra någon nettokostnad för individen eftersom insatser som ökar individens kunskaper och kompetens sannolikt leder till ökade förutsättningarna för högre framtida inkomster.

Utredningen bedömer att krav på kunskaper i svenska och samhällskunskap riskerar att få olika konsekvenser för kvinnor och män och hänvisar bland annat till forskning som pekar på att språkkrav generellt sett kan utgöra en större utmaning för kvinnor än män. För att kvinnor ska ges samma förutsättningar som män att uppnå kravet på kunskaper i svenska och samhällskunskap och kunna förvärva svenskt medborgarskap bedöms det behöva vidtas nödvändiga åtgärder för att stötta kvinnor att uppnå det ställda kravet för medborgarskap.

Gällande konsekvenser utifrån ett integrationsperspektiv bedömer utredningen att förslagen skulle kunna bidra till att de som har en hög motivation att bli svenska medborgare får större framgång på arbetsmarknaden, utifrån den nivå på kunskaper som satts och med stödinsatser för att så många som möjligt ska kunna klara kravet. Svårigheterna att mäta sådana effekter kopplade till ett införande av kunskapskrav lyfts dock och det förs olika resonemang både utifrån individens motivation och hur attityder i mottagarlandet ser ut. Utredningen lyfter också att det finns stöd för att högre krav på språkkunskaper leder till exkludering och diskriminering, i synnerhet av kvinnor, äldre och grupper med låg eller ingen utbildningsbakgrund, vilket riskerar att leda till

segregation i stället för till integration. Vikten av på vilken nivå kraven ligger på bedöms avgörande. Det uttrycks en förhoppning om, trots att ingen forskning visar att kunskapskrav har den effekten, att föreslagna krav ska leda till en bättre förståelse av samhället, större engagemang i samhällsfrågor och i förlängningen leda till bättre integration.

Utöver ovanstående bedöms utredningens förslag inte få nämnvärda konsekvenser för regioner, företag eller på brottslighet och klimat och miljö samt inte ge några EU-rättsliga konsekvenser. Bedömning görs att vissa konsekvenser uppstår för länsstyrelserna och domstolarna, men att kostnader kan rymmas inom befintliga anslag. Förslagen bedöms också få vissa konsekvenser på sysselsättning och offentlig service då vissa arbetstillfällen skapas samt att fler kan bättre svenska och därmed får ökade möjligheter på arbetsmarknaden.

Gymnasie- och vuxenutbildningsnämndens yttrande

I Justitiedepartementets remiss av utredningen *Krav på kunskaper i svenska och samhällskunskap för svenskt medborgarskap* (SOU 2021:2) föreslås att det i medborgarskapslagen ska ställas krav på kunskaper i svenska och samhällskunskap för svenskt medborgarskap gällande de mellan 16 och 66 år. Kunskaperna kan visas genom särskilt medborgarskapsprov eller godkända betyg.

Justitiedepartementets remiss av betänkandet *En långsiktigt hållbar migrationspolitik* (SOU 2020:54) skickades ut på förvaltningsremiss i oktober 2020. I detta betänkande fanns förslaget på kunskaper i svenska och samhällskunskap med som ett av flera förslag. Kostnaderna för denna undervisning bedömdes i betänkandet öka då målgruppen blir större än nuvarande personkrets som omfattas av kommunens nuvarande uppdrag. Därmed bedömde man också att det blir en utökning av Komvux. Någon beräkning av kostnadsökningen var inte gjord, inte heller hade man tagit fram någon finansieringsmodell. I svaret till förvaltningsremissen skrev förvaltningen: Gymnasie- och vuxenutbildningsförvaltningen anser att betänkandet *En långsiktigt hållbar migrationspolitik* ska kompletteras med en bedömning och beräkning av kostnadsförändringarna samt en finansieringsmodell.

I den nu aktuella remissen finns ett försök till kostnadsbedömning av sfi, men som inte uppfyller det som togs upp i förra remissen. Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden vill därför framhålla behovet av en bedömning och beräkning av kostnadsförändringarna samt en finansieringsmodell gällande förväntat ökat utbildningsbehov i svenska för invandrare, sfi, och samhällsorientering. Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden avstår från att yttra sig om kunskapskrav respektive medborgarskapsprov för svenskt medborgarskap.

Stadskontorets bedömning

Utredningens förslag berör kommunens verksamheter direkt i de förslag som kan leda till ökad efterfrågan på sfi och andra utbildningar inom vuxenutbildningen, men även indirekt då kommunens verksamheter kan komma i kontakt med personer som berörs av nya regler med språk- och samhällskunskapskrav för medborgarskap. Likt i vårt yttrande gällande krav för permanenta uppehållstillstånd (SOU 2020:54), ser stadskontoret att i de fall föreslagna krav leder till ökad kunskap i svenska och om samhället i stort kan det få positiva effekter för både individerna och för kommunen. Det krävs dock strukturer som möjliggör kunskapsinhämtningen och därtill kompenserande stöd och insatser för dem med sämre förutsättningar. Innebär detta ökade kostnader för kommunerna krävs full kostnadstäckning.

Inom utredningen görs bedömningen att förslagen kan bidra till att den som har en hög motivation att bli svensk medborgare får större framgång på arbetsmarknaden. Samtidigt lyfts att högre krav på språkkunskaper kan leda till exkludering och diskriminering, i synnerhet av kvinnor,

äldre och grupper med låg eller ingen utbildningsbakgrund, vilket riskerar att leda till segregation i stället för till integration. Stadskontoret delar denna bedömning och ser risker med att dessa krav samt den kostnad som föreslås för provet drabbar redan utsatta grupper i samhället och därmed inte ger en jämlik möjlighet till medborgarskap. Jämlikhetsperspektivet behöver ytterligare beaktas.

Därutöver, likt vad som lyfts inom ramen för utredningen, ser stadskontoret en risk att föreslagna krav på medborgarskap kan få konsekvenser utifrån ett jämställdhetsperspektiv, med nackdel för kvinnor. Det är av yttersta vikt att de stöttande åtgärder riktade till kvinnor, som utredningen tar upp, specificeras utifrån innehåll och ansvar, planeras för och resurssätts för att kvinnor ska ges samma förutsättningar som män att beviljas medborgarskap.

Förslagen inom utredningen kan medföra att olika familjemedlemmar har olika uppehållsrätlig status, det är utifrån detta perspektiv särskilt viktigt att säkerställa att barn och föräldrar inte skiljs åt och att familjer inte splittras genom olika uppehållsrättslig status.

Stadskontoret har därutöver följande, mer specifika synpunkter, och kommentarer på kommitténs förslag:

Medborgarskapsprovet

För att ge individer en sammanhängande process och skapa en röd tråd i systemet för mottagande personer som migrerat från utlandet till Sverige är det viktigt att innehållet i den bok som ska kopplas till provet och provet i sig hänger samman med andra insatser. Särskilt den information som ges inom ramen för: (1) Migrationsverkets uppdrag av obligatorisk samhällskunskap för asylsökande, (2) kommunernas samhällsorientering till nyanlända och (3) eventuella kunskapskrav för att få permanent uppehållstillstånd enligt förslag i SOU 2020:54.

Att provet beläggs med en avgift kan medföra ojämlika möjligheter att förvärva medborgarskap. Avgifterna som föreslås kan för den enskilde innebära en betydande kostnad, särskilt för den med låg inkomst, den som står långt från den svenska arbetsmarknaden och för den som behöver göra provet, eller delar av provet, flera gånger. Ett perspektiv som även lyfts inom utredningen. Stadskontoret efterfrågar därför en fördjupad analys av vad detta innebär för jämlikheten att beviljas medborgarskap och om föreslagna avgifter är rimliga utifrån detta perspektiv. Det är dock positivt att statslösa, flyktingar och personer med resedokument från svensk myndighet undantas från denna avgift.

Det är viktigt att ökade kostnader för medborgarskap inte ger ökade kostnader inom kommunens försörjningsstöd eller att sådana kostnader fullt ut kompenseras av staten. Även om det inte finns prejudicerande domar som gett enskild individ rätt till försörjningsstöd för avgift i samband med ansökan eller anmälan om medborgarskap omnämns kostnader för medborgarskap i Socialstyrelsens handbok för ekonomiskt bistånd³. I avsnittet om *Avgifter för kommunal service, ansöknings- och förmedlingsavgifter* nämns att inte kunna nyttja sina medborgerliga rättigheter kan vara skäl att bevilja bistånd till avgift för exempelvis medborgarskapsprövning. Det finns behov av tydliggörande; är medborgarskap att beakta som skälig levnadsnivå för personer som bor och vistas i landet permanent och ska en provavgift för att kunna uppnå krav för medborgarskap kunna beviljas inom ramen för försörjningsstödet.

³ Socialstyrelsen 2013, *Ekonomiskt bistånd – Handbok för socialtjänsten*

8. Andra sätt att visa kunskaper i svenska och samhällskunskap än genom medborgarskapsprov

Kommunernas kostnader för att anordna svenska för invandrare bedöms öka med utredningens förslag då antalet deltagare i kommunal vuxenutbildning i sfi kan komma att öka. Malmö stad har tidigare, i yttrande till *En långsiktig hållbar migrationspolitik (SOU 2020:54)*, efterfrågat en komplettering med en bedömning och beräkning av kostnadsförändringarna samt en finansieringsmodell. Detta gäller även för denna remiss då den kostnadsuppskattning som görs inom ramen för utredningen enbart gäller sfi och inte är tillräcklig.

Stadskontoret tycker det är positivt att utredningen landat i att ansvaret för medborgarskapsprovet lagts på statliga aktörer, istället för exempelvis kommuner, utifrån ett jämlikhetsperspektiv och förbättrad styrning. Det finns dock en risk att det ökade intresset för sfi och samhällsorienterade kurser i kommunens regi har underskattats inom ramen för utredningen, särskilt med tanke på att medborgarskapsprovet är förlagt med en avgift och att någon sådan avgift inte tas ut inom den kommunala vuxenutbildningen. Det är viktigt att kommunerna får full kostnadstäckning för eventuella ökade utgifter. Förslagen kan också innebära att enskilda lärare får en orimlig roll i avgörandet av personers möjligheter till medborgarskap, vilket behöver beaktas.

Stadskontoret vill framhålla behovet av en fördjupad bedömning och beräkning av kostnadsförändringarna samt en finansieringsmodell gällande förväntat ökat utbildningsbehov i svenska för invandrare (sfi) och samhällsorienterande kurser.

9. Dispens från kravet på kunskaper i svenska och samhällskunskap

Stadskontoret bedömer det som positivt att det i utredningens förslag finns möjlighet till dispens från kraven för medborgarskap utifrån bland annat funktionsnedsättning, men begreppet ”andra personliga förhållanden” lämnar utrymme för tydliggöranden.

Stadskontorets förslag

Mot bakgrund av ovanstående föreslår stadskontoret att yttrande över betänkandet lämnas enligt förslag.

Ansvariga

Micael Nord Näringslivsdirektör
Magdalena Bondeson Sektionschef
Andreas Norbrant Stadsdirektör

Protokollsutdrag

Sammanträdestid	2021-04-07 kl. 13:00-15:00	
Plats	Distans via Teams	
Beslutande ledamöter	Katrín Stjernfeldt Jammeh (S) (Ordförande) Roko Kursar (L) (1:e vice ordförande) Torbjörn Tegnhammar (M) (2:e vice ordförande) Andreas Schönström (S) Rose-Marie Carlsson (S) Mubarik Mohamed Abdirahman (S) Stefana Hoti (MP) Emma-Lina Johansson (V) Håkan Fäldt (M) Helena Nanne (M) Magnus Olsson (SD) Anders Olin (SD) Anton Sauer (C)	
Ej tjänstgörande ersättare	Anders Rubin (S) Nils Anders Nilsson (S) Frida Trollmyr (S) Sanna Axelsson (S) Sara Wettergren (L) Måns Berger (MP) Anders Skans (V) John Roslund (M) John Eklöf (M) Tony Rahm (M) Nima Gholam Ali Pour (SD) Rickard Åhman Persson (SD)	
Övriga närvarande	Carina Nilsson (S) (Ordförande) (Kommunfullmäktige) Sedat Arif (S) (Kommunalråd) Eva Bertz (L) (Kommunalråd) Simon Chrisander (L) (Kommunalråd) Andreas Norbrant (Stadsdirektör) Tomas Barring (Chefsjurist) Jonas Rosenkvist (Avdelningschef) Micael Nord (Avdelningschef) Anna Westerling (Ekonomidirektör) Ann Andersson (Budgetchef) Claes Ramel (Finanschef)	
Underskrifter	Sekreterare Anna-Lena Alnerud
	Ordförande Katrín Stjernfeldt Jammeh
	Justerande Torbjörn Tegnhammar

Heléne Norberg (Avdelningschef)
Anders Mellberg (Kommunikationsdirektör)
Nicklas Sjöqvist (Presschef)
Jan-Inge Ahlfridh (VD Malmö Stadshus AB)
Daniel Svartek (Stadsjurist)
Erica Arvebratt (tf HR-direktör)
Magdalana Bondeson (Sektionschef)
Anna-Lena Alnerud (Sekreterare)

Utses att justera	Torbjörn Tegnhammar
Justeringen	2021-04-26
Protokollet omfattar	§104

§ 104 Remiss från Justitiedepartementet - Krav på kunskaper i svenska och samhällskunskap för svenskt medborgarskap (SOU 2021:2)

STK-2021-68

Sammanfattning

Malmö stad har av Justitiedepartementet getts möjlighet att lämna synpunkter på betänkandet Krav på kunskaper i svenska och samhällskunskap för svenskt medborgarskap (SOU 2021:2). I slutbetänkandet föreslås att det ska införas krav på kunskaper i svenska och samhällskunskap för att få svenskt medborgarskap. Kunskaperna föreslås kunna visas på olika sätt, bland annat genom godkänt resultat på ett särskilt framtaget medborgarskapsprov. Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden har yttrat sig i ärendet och nämndens synpunkter tillsammans med stadskontorets analys ligger till grund för förslag till yttrande.

Beslut

Kommunstyrelsen beslutar

1. Kommunstyrelsen godkänner förslag till yttrande och skickar yttrandet till Justitiedepartementet.

Beslutsgång

Ordförande Katrin Stjernfeldt Jammeh (S) yrkar bifall till arbetsutskottets förslag.

Emma-Lina Johansson (V) yrkar avslag på arbetsutskottets förslag och menar att medborgarskap inte är något som ska vara förenligt med krav på viss utbildning eller vissa färdigheter.

Stefana Hoti (MP) yrkar att kommunstyrelsen avstyrker förslaget på medborgarskapsprov.

Magnus Olsson (SD) yrkar avslag på arbetsutskottets förslag.

Ordförande ställer förslagen mot varandra och finner att kommunstyrelsen bifaller arbetsutskottets förslag.

Reservationer och särskilda yttranden

Emma-Lina Johansson (V) reserverar sig mot beslutet och lämnar in en skriftlig reservation, bilaga 9.

Stefana Hoti (MP) reserverar sig mot beslutet och lämnar in en skriftlig reservation, bilaga 10.

Magnus Olsson (SD) och Anders Olin (SD) reserverar sig mot beslutet och lämnar in en skriftlig reservation, bilaga 11.

Roko Kursar (L) lämnar in ett särskilt yttrande, bilaga 12.

Torbjörn Tegnhammar (M), Håkan Fäldt (M) och Helena Nanne (M) lämnar in ett särskilt yttrande, bilaga 13.

Anton Sauer (C) avser lämna in ett särskilt yttrande, men vid justeringen av protokollet har inget särskilt yttrande lämnats in, se bilaga 14.

Beslutet skickas till

Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden

Beslutsunderlag

- Förslag till beslut KSAU 210329 §169 med Särskilt yttrande (M)
- G-Tjänsteskrivelse KSAU 210329 Remiss från Justitiedepartementet - Krav på kunskaper i svenska och samhällskunskap för svenskt medborgarskap
- Förslag till yttrande
- Remiss från Justitiedepartementet - Krav på kunskaper i svenska och samhällskunskap för svenskt medborgarskap (SOU 2021:2)
- Krav på kunskaper i svenska och samhällskunskap för svenskt medborgarskap (SOU 2021:2)
- Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden beslut 210305 § 34 med Särskilt yttrande (MP), (L) och SD)
- Remissvar från gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden

Vänsterpartiet

Reservation

Kommunstyrelsen 2021-04-07: Ärende 8 Remiss från Justitiedepartementet - Krav på kunskaper i svenska och samhällskunskap för svenskt medborgarskap (SOU 2021:2)

Vi yrkar avslag på förslagen om ökade språkkrav och krav på viss undervisning för medborgarskap. Medborgarskap är inte något som ska vara förenligt med krav på viss utbildning eller vissa färdigheter. Medborgarskap är något helt annat. Det ställs inga krav på personer som föds i Sverige av svenska föräldrar då ska inte heller krav, förutom kvalifikationskrav om vistelsetid med mera, ställas på andra som ansöker om medborgarskap.

Malmö 2021-04-07

Emma-Lina Johansson (V)

**Med instämmande av
*Anders Skans (V)***

Reservation

Kommunstyrelsen, 2021-04-07

Remiss från Justitiedepartementet - Krav på kunskaper i svenska och samhällskunskap för svenskt medborgarskap (SOU 2021:2)

Diarienumr: STK-2021-68

Miljöpartiet i Malmö är kritiska till ett införande av medborgarskapsprov. Forskningen visar att högre krav på språkkunskaper inte leder till bättre integration. Tvärtom visar forskningen att det finns en stor risk att effekten blir en större exkludering och diskriminering av sårbara grupper som till exempel kvinnor med låg utbildning. Att lära sig svenska och ha kunskaper i samhällskunskap är viktigt för att nyanlända individer ska kunna integrera sig i det svenska samhället. Fokuset bör ligga i hur dessa kunskaper kan förmedlas på bästa sätt till en heterogen grupp som har olika utbildningsbakgrunder och kommer från olika samhällsklasser.

Att införa ett medborgarskapsprov riskerar att göra det svårare för redan svaga grupper att integreras i Sverige. Därför yrkade vi att kommunstyrelsen skulle avstyrka förslaget att införa ett medborgarskapsprov. Då vi inte fick majoriteten med oss lämnar vi in en reservation.

För Miljöpartiet de gröna
Stefana Hoti, ledamot kommunstyrelsen

Med instämmande av
Måns Berger, ersättare kommunstyrelsen

Reservation

Kommunstyrelsen

Ärendenummer: STK-2021-68

Remiss från Justitiedepartementet – Krav på kunskaper i svenska och samhällskunskap för svenskt medborgarskap (SOU 2021:2)

Sverigedemokraterna anser att förslaget om krav på kunskaper i svenska och samhällskunskap för svenskt medborgarskap är ett steg i rätt riktning. Däremot håller vi inte med om delar av förslaget till yttrande från Malmö stads kommunstyrelse. Vi anser inte att höga krav på språkkunskaper kommer leda till exkludering och diskriminering. Tvärtom menar vi att bättre kunskaper i svenska motverkar exkludering, diskriminering samt segregation.

Avgiften för att genomföra medborgarskapsprovet ska vara 2000 kr för att göra provet i svenska och 500 kr för att göra provet i samhällskunskap. Avgiften tas ut per provdeltagare och provtillfälle. Den som är statslös och har fått flyktningförklaring eller resedokument från svensk myndighet föreslås inte betala någon avgift. Trots undantagen från avgift menar kommunstyrelsens arbetsutskott i förslaget till yttrande att ”avgifterna som föreslås kan för den enskilde innebära en betydande kostnad”. Det kostar ungefär 15 000 kr att få ett körkort i Sverige. De migranter som har tagit sig till Sverige har betalat tiotusentals kr för resan hit. 2500 kr är en mycket låg avgift för ett medborgarskapsprov som ska genomföras en gång i livet och som leder till medborgarskap i ett av världens mest fantastiska länder.

På grund av de kritiska inslagen i förslaget till yttrande yrkar Sverigedemokraterna avslag på förslaget till yttrande.

Då vårt yrkande inte fick gehör reserverar vi oss mot beslutet.

Magnus Olsson (SD)

Anders Olin (SD)

Nima Gholam Ali Pour (SD)

Rickard Åhman – Persson (SD)

2021-04-07

Särskilt yttrande

Kommunstyrelsen

2021-04-07

Ärende: Remiss från Justitiedepartementet – Krav på kunskaper i svenska och samhällskunskap för svenskt medborgarskap (SOU 20201:2)

Medborgarskapet är det formella medlemskapet i samhället och är en grund för demokratin i Sverige.

Liberalerna har länge arbetat för att höja medborgarskapets status och främja ett inkluderande samhälle. Det är inte var man kommer ifrån som räknas, utan att vi formar framtiden tillsammans. Ett gemensamt språk stärker sammanhållningen i samhället genom att förbättra förutsättningarna att kunna förstå varandra och skapa tillit och samhörighet. Detta står inte på något sätt i motsats till goda förutsättningar att utveckla eller lära sig sitt modersmål. Tvärtom har det visat sig ha en positiv effekt på förmågan att lära sig svenska.

Det finns många studier som visar hur viktigt det är med språkkunskaper för att nyanlända invandrare ska komma in i samhället och på arbetsmarknaden. I en undersökning från chefsorganisationen Ledarna svarade över åtta av tio svenska chefer att de ser språkhinder som en utmaning för att anställa nyanlända. Brister i det svenska språket är en stor orsak till utanförskap och ofrihet.

Vidare är medborgarskapet också det formella förhållandet mellan en individ och en stat när det gäller rättigheter och skyldigheter. Därför är det också viktigt att man som medborgare vet hur det svenska samhället fungerar och vilka rättigheter och skyldigheter vi alla har.

Liberalerna har med grund i ovanstående sedan länge föreslagit att kunskap i svenska och samhällskunskap ska införas som krav för medborgarskap. Detta förslag blev också en del av Januariavtalet, genom punkt 41, som nu realiserar genom aktuell remiss. Det bör därför genomföras. Det är vår uppfattning att det, tillsammans med andra integrationsreformer Liberalerna driver, bidrar till att människor ges förutsättningar och möjligheter att bli självständiga och till att riva strukturer som leder till ofrihet för den enskilde i form av permanenta utanförskap, bidragsberoende och parallellsamhällen.

Malmö 2021-04-07

Med instämmande av:

Roko Kursar (L)

Sara Wettergren (L)
Ersättare

Särskilt yttrande

Kommunstyrelsen 2021-04-07

Ärende 8. Remiss från justitiedepartementet – Krav på kunskaper i svenska och samhällskunskap för svenskt medborgarskap (SOU:2021:2)

Det svenska medborgarskapet har stor rättslig och symbolisk betydelse. Det står för samhörighet med Sverige och rymmer stora möjligheter att bidra till sammanhållning. Det är därför dags att uppvärdera medborgarskapet.

Sverige ska vara ett öppet land där människor oavsett bakgrund kan komma till sin rätt. Men samtidigt ska vi ställa krav: alla ska förväntas vara med och bidra efter bästa förmåga.

De flesta rättigheter i Sverige får man redan genom att bo i Sverige, det vill säga genom permanent uppehållstillstånd. Men rättigheterna som är förbehållna medborgare har stor betydelse. Endast svenska medborgare har rösträtt och är valbara till riksdagen. Vissa offentliga anställningar och uppdrag, som domare och polis, förutsätter medborgarskap. Det svenska passet, som är direkt kopplat till medborgarskapet, har stor praktisk och symbolisk betydelse.

För vuxna som vill bli medborgare i Sverige gäller att man ska kunna styrka sin identitet, ha permanent uppehållstillstånd, ha bott i landet en viss tid samt ha levt ett skötsamt liv här. Sverige skiljer sig från många andra länder genom kortare krav på hemvist, avsaknad av krav på språk- och/eller samhällskunskaper samt att legala möjligheter att återkalla medborgarskap i vissa situationer helt saknas.

Vi är övertygade om att Sverige behöver en såväl öppen som krävande integrationspolitik. Människor som har sin framtid i Sverige ska ha goda möjligheter att bli medborgare här. Den som får permanent uppehållstillstånd bör uppmuntras att ta klivet till medborgarskap och fullt ut vara med i och ta ansvar för samhället. Samtidigt ska det vara tydligt vilka krav och förväntningar som gäller.

De reformer vi vill se har några principiella utgångspunkter. För det första måste medborgarskapet värderas högre än i dag. För det andra bör reglerna om medborgarskap utformas så att de främjar integration. För det tredje bör våra regler i stora drag motsvara det som gäller i jämförbara länder såsom de övriga nordiska länderna och Tyskland.

Mot denna bakgrund vill vi se följande förändringar:

Krav på grundläggande språk- och samhällskunskaper. Det svenska språket förenar människor i Sverige oavsett bakgrund. På dagens arbetsmarknad klarar sig många med till exempel engelska. Men svenska språket har generellt sett stor betydelse för integrationen, liksom för möjligheten att utöva de rättigheter som följer med medborgarskapet. Samma sak gäller grundläggande faktakunskaper om vårt samhälle. Olika varianter av sådana krav finns i bland annat övriga nordiska länder och Tyskland.

Krav på egen försörjning. Egen försörjning har stor betydelse för integrationen. Sådana krav för medborgarskap finns i bland annat Danmark och Finland. På förslag från 1974 års stora ”invandrarutredning” togs kravet på egen försörjning bort ur den svenska medborgarskapslagen. Vi tror att det var ett misstag. Vi vill att ett återinförande i Sverige ska utredas, inte minst så att reglerna om medborgarskap hänger ihop med andra delar av integrationspolitiken. Kravet skulle exempelvis kunna vara att den huvudsakliga inkomsten inte utgörs av försörjningsstöd.

Två år längre för att bli svensk medborgare. I dag krävs som huvudregel fem års hemvist i Sverige för medborgarskap. För statslösa och flyktingar gäller fyra år och för nordiska medborgare två år. 2015 införde Sverige ett asylsystem med tillfälliga uppehållstillstånd, och Moderaterna vill att det ska gälla även framöver. Det innebär att tidpunkten för förvärv av permanent uppehållstillstånd respektive svenskt medborgarskap med dagens regler i många fall kan komma att ligga mycket nära varandra. Permanent uppehållstillstånd bör dock vara ett steg på vägen till ett medborgarskap. Två års förlängning innebär sju år som huvudregel och sex år för statslösa och flyktingar. En sådan förändring skulle också medföra att våra regler bättre harmoniserar med motsvarande regler i andra jämförbara länder.

Integrationsbonus – medborgarskap tre år tidigare. 2013 års medborgarskapsutredning föreslog att en person som har en viss nivå av kunskaper i det svenska språket ska kunna bli svensk medborgare ett år tidigare än i dag. Vi vill förstärka det förslaget. De förlängda hemvistkraven för medborgarskap bör kombineras med en möjlighet att förvärva medborgarskap tre år tidigare för den som jobbar och försörjer sig själv, och har tillräckliga kunskaper i svenska och om det svenska samhället (integrationsbonus). Det skulle innebära en kraftfull drivkraft för att snabbt komma in i det svenska samhälls- och arbetslivet.

Möjlighet att återkalla medborgarskap i vissa allvarliga fall. De internationella konventioner som Sverige skrivit under, medger återkallelse av medborgarskap i två fall: om någon fått sitt medborgarskap genom att lämna felaktiga uppgifter eller om en person tagit värvning i annan stats tjänst eller begått allvarliga brott mot staten. I det senare fallet gäller också ett ovillkorligt krav på att ett återkallat medborgarskap inte får leda till statslöshet. Återkallelse av medborgarskap är idag inte tillåtet enligt svenska regler. Ska det bli möjligt måste grundlagen ändras.

En utredning från 2006, tillsatt av dåvarande s-regeringen efter några uppmärksammade fall av mutor vid Migrationsverket, föreslog en grundlagsändring som skulle göra det möjligt att återkalla medborgarskap när en person fått det genom att lämna felaktiga uppgifter. En ny utredning bör tillsättas som även överväger om allvarliga brott mot staten ska kunna leda till att det svenska medborgarskapet återkallas. Det gäller till exempel terrorbrott. Återkallelse skulle sannolikt aktualiseras i ett fåtal fall. Men för att undvika misstro mot rättsordningen bör det finnas en möjlighet att ingripa mot ett medborgarskap i dessa båda situationer.

Om medborgarskapet på dessa sätt uppvärderas kan det bli ett viktigt verktyg för integrationen.

Torbjörn Tegnhammar (M)

Håkan Fäldt (M)

Helena Nanne (M)

Med instämmande av

John Roslund (M)

John Eklöf (M)

Tony Rahm (M)

Kommunstyrelsen 2021-04-07

Ärende 8: Remiss från Justitiedepartementet – Krav på kunskaper i Svenska och samhällskunskap för svenskt medborgarskap (SOU 2021:2)

Centerpartiet anmälde vid kommunstyrelsens sammanträde den 7 april att inkomma med ett särskilt yttrande. Vid justeringen av protokollet har inget särskilt yttrande lämnats in.